หลักสูตร
กรมศึกษาธิการ

หลักสูตรมูลศึกษา
สำหรับเรียนชั่วเวลา ๒ หรือ ๓ ปี

ศธ02
.7/452ห
ห1

๕๖

หลักสูตร

กรมศึกษาธิการ

หลักสูตรมูลศึกษา

สำหรับเรียนตัวเวลา ๒ หรือ ๓ ปี

อายุแต่ปีสี่ ๗ ถึงปีที่ ๙

พิมพ์ครั้งที่ ๑

๕,๐๐๐ เล่ม

ร.ศ. ๑๒๔๘

ปกผ้าราคาเล่มละ ๑๕ สตางค์

โรงพิมพ์อักษรนิติ

ศธ02
.7/ห524ห
ฉ1

หลักสูตรมูลศึกษา

สำหรับเรียนชั่วเวลา ๒ หรือ ๓ ปี

อายุแต่ปีที่ ๗ ถึงปีที่ ๙

หลักสูตรมูลศึกษา (ชายและหญิง)

สำหรับเรียนชั้วเวลา ๒ หรือ ๓ ปี

+ แบ่งเรียน

อายุแต่ปีที่ ๗ ถึงปีที่ ๙ เปนชั้นกลาง

(ก) วิชาที่บังคับให้สอน

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	รายการที่ต้องสอน
๑ภาษาไทย	หนังสือ เพียงให้รู้จักใช้ คือ อ่านเขียนสำหรับกิจธุระของตนให้สำเร็จประโยชน์ได้ ภาษา ให้สามารถแสดงความประสงค์ของตนเรียบเรียงเป็นคำพูด หรือเขียนลงเป็นหนังสือให้ได้เนื้อถ้อยกระทงความ เหตุผลต้นปลายให้คนอื่นเข้าใจได้ถูกต้อง กับประสงค์ให้วิชาหนังสือซึ่งได้เรียนแล้วนี้เป็นเครื่องทำให้ปัญญาแตก และให้	ให้อ่านเขียนได้ถูกต้องเสมอจบแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ หรือประถมกกาจบเล่ม การอ่านออกเสียงนั้นให้อ่านอย่างเสียงพูด แต่ระวังให้ชัดเจนอักขระและถ้อยคำให้ผู้ฟังฟังเข้าใจได้ความกับอีกอย่างหนึ่ง ให้อ่านในใจจำเนื้อความที่อ่านนั้นได้ด้วย ต้องใช้แบบสอนอ่านง่าย ๆ ที่เหมาะแก่ชั้นนี้อีกไม่ต่ำกว่าชั้นละ ๑ เล่ม แบบสอนอ่านนั้น ๆ ต้องเลือกแต่ที่ปราศจากโทษ คืออย่าให้เป็นเรื่องซึ่งจะพาให้ใจเด็ก

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	รายการที่ต้องสอน
	เกิดความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปในภายหน้า โดยถือเอาหนังสือและการอ่านเป็นครูสืบไป	เสียหรือที่จะโน้มส้นดานเด็กให้เอนไปหาที่ผิด หรือที่จะชักให้เกิดความเบื่อหน่ายในการอ่านหนังสือ การเขียนนั้น ต้องหัดลายมือให้เขียนเรียบไปแต่แรก ไม่ว่าหวัดหรือบรรจง ทั้งต้องให้สอาดและไม่ตกหล่น แต่ห้ามมิให้หัดเขียนอย่างดัดจริต เช่นให้ตัวโย้ไปข้างหน้า และลากหางยาวเพื่อยให้เกินส่วนจนรกรุงรังไป. ส่วนตัวสกดนั้น ในคำใช้สามัญที่ไม่ยาก ให้เขียนได้ถูกต้อง การแต่งนั้น ให้สามารถเล่าเรื่องใด ๆ ซึ่งไม่ยากนักด้วยปากและด้วยหนังสือ ใช้ถ้อยคำให้ถูกต้อง ใช้ประโยคอย่างง่าย ๆ อย่าให้

วิชา	ความมุ่งหมาย ใน การ ที่ให้ สอน วิชา นี้	รายการ ที่ ต้อง สอน
		สับสน วนเวียน ให้ ผู้ ฟังเข้า ใจได้ ชัด เจน
๒ เลข ๓	เพื่อให้สามารถคิดคำนวณ กิจการที่ง่าย ๆ อัน ต้องใช้กัน อยู่ ตาม บ้าน เรือน มี ทำ บาญชี เงินทอง หรือ คิดราคา ของ เปนต้น ให้ สำเร็จประ โยชน์ และให้ พอใช้ ในการ ค้าขายแลกเปลี่ยนต่าง ๆ กับให้ เป็น เครื่องฝึก หัด ความคิด ให้เฉียบ แหลม รวด เร็วขึ้นด้วย	ก. จำสูตร์ ทั้ง ๙ แม่ได้ ขึ้น ใจ จำ มาตรา บางอย่าง ที่ ต้องใช้ อยู่ ตาม ธรรมดา ข. คิดโจทย์บวกลบคูณ หารในใจอย่างง่าย ๆ ได้รวด เร็ว จำนวน เพียงภายใน ๒๕ ค. ทำเลขบวกลบ คูณกับ หาร สั้น หารยาวได้ จำนวน เลข ไม่ สู้ มาก นัก ง. บวก และ ลบคูณ หาร มาตรา อย่างง่าย ๆ ใช้ ลูก คิด ด้วย ก็ ได้ วิธี สอนให้พูดเป็นโจทย์ได้ความ ถูกต้องตามความ จริง ทั้งสิ้น จ. ทำ บาญชี การค้าขาย อย่างง่าย ๆ ทำ ใบสำคัญรับ เงิน และ รายการ รับ และ ส่ง สิ่ง ของ

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	รายการที่ต้องสอน
๓ การรักษาตัว	เพื่อให้เป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้ได้ความสำราญแห่งร่างกาย และรักษาชีวิตให้เป็นไปโดยศุขสวัสดิ์ การฝึกสอนวิชานี้ ไม่ใช่แต่เพียงให้รู้ไว้เท่านั้น ต้องให้ปฏิบัติจึงจะเป็นประโยชน์แก่ตน และต้องหัดให้เคยไปเสียแต่เล็ก	ก. ให้รู้จักสิ่งจำเป็นสำหรับเลี้ยงร่างกาย ได้แก่ อาหารที่เราบริโภค อากาศที่เราหายใจ และการออกแรงสำหรับรักษาความปรกติของร่างกาย และประพฤติแต่ในทางที่เป็นคุณแก่ร่างกาย และปราศจากโทษ ข. ให้รักษาความสอาดในการกินอยู่ ตลอดจนเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ และเย่าเรือนที่อาศรัยนั้น ๆ ค. ให้รู้จักส่วนของร่างกายบางอย่างที่สำคัญ เช่นหัวใจ ตับ ปอด และเลือดเนื้อเป็นต้น ว่ามีหน้าที่อย่างไรในร่างกาย และเราจะพึง

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	รายการที่ต้องสอน
		รักษาให้ปราศจากเหตุภัยอย่างไร พอเป็นเครื่องช่วยให้ปฏิบัติร่างกายถูกต้อง
๔ จรรยา	ให้เป็นการกล่อมเกลาอัธยาศรัยใจคอผึกฝึกให้มีสันดานอันดี คือให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในที่ชอบ เป็นต้นว่าให้มีความสุจริตในกิจการทั้งปวง มีความอ่อนน้อมสุภาพ อยู่ในถ้อยคำและความบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ รวมความก็คือ ต้องหัดให้เป็นเด็กดี เพื่อโตขึ้นจะได้เป็นคนดีทำมาหากินแต่ในทางชอบ สมควรแก่ถานะที่เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินสืบไป ข้อสำคัญที่ผู้ผึกหัดจะต้องไม่ลืมและไม่เข้าใจผิด	ก. สอนธรรม สอนความประพฤติที่ใกล้ต่อความจำเป็นซึ่งจะต้องปลูกฝังก่อน. เป็นต้นว่า ให้มีกตัญญูรู้จักคุณบิดามารดา ครูอาจารย์และพระมหากษัตริย์เป็นเบื้องต้น ให้เป็นคนสุภาพอ่อนน้อมเชื่อฟังคำสั่งสอน ให้รู้จักรัก รู้จักประนีประนอมต่อพี่น้องวงษาคณาญาติและผู้อื่น ๆ ให้รู้จักแสดงอัธยาศรัยดีต่อกันและกัน มีความเมตตา กรุณา ให้เป็นคนหมั่นและเพียร ให้เป็นผู้ตรงและจริงต่อการงาน ให้

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	รายการที่ต้องสอน
	ไปนั้น คือต้องสอนให้เข้าใจ เหมือนดังเราว่ากล่าวลูกหลานเราที่บ้าน เพื่อให้ประพฤติได้จริง ๆ ไม่ใช่แต่สอนเพียงให้จำได้ หรือเพียงให้รู้ไว้ แล้วสักแต่ว่ารู้ ความประพฤติหาเป็นไปตามความรู้ไม่ อย่างนี้ใช้ไม่ได้ ให้เข้าใจว่าการสอนจรรยาที่จะให้เด็กดี และละเว้นการชั่วนั้นต้องฝึกหัดดัดแปลงให้เคยไปแต่เล็ก เป็นถูกทางกว่าที่จะไปดัดเมื่อโต	รู้จักถนอมเข้าของของตน และไม่ประทุษร้ายของของผู้อื่น และของที่เป็นสาธารณประโยชน์ ให้มีใจอาจหาญ. ให้รู้จักรักบ้านเกิดเมืองบิดร และทำความดีต่อ. ให้รู้จักศีล ๕ และกรรมบถ ๑๐ เหล่านี้เพื่อให้เป็นเครื่องชักจูงให้ตั้งตนอยู่ในสุจริตธรรม **ข. ข้อปฏิบัติ** ชักนำให้เกิดความเจนตาเจนหูในการสวดมนต์ไหว้พระและการฟังธรรม พอให้เป็นปัจจัยอุดหนุนสันดาน ให้อ่อนน้อมเข้าในพระพุทธสาสนา

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	วิธีการที่ต้องสอน
๕ การฝีมือ *	เพื่อฝึกให้เกิดฝีมือ เมื่อจะจับสิ่งใด ก็ให้ถนัด ใช้มือเที่ยง ตาเที่ยง เกิดความพินิจพิเคราะห์ถี่ถ้วน รู้จะเปรียบ รู้ประโยชน์ รู้ออม และเกิดนิสัยชำนิชำนาญ ทำการงาน	หัดพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ หัดจักสานด้วยไม้ไผ่ หวายหญ้าคา เชือก หวาย กระดาษ ฯลฯ เป็นรูปเครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระเช้าเป็นต้น หัดปั้น เช่น ปั้นตึกกระดาษ หัดขึ้นรูป เช่น ทำหีบ ทำกล่อง ทำเชี่ยน ใช้กระดาษหรือไม้ตามใจชอบ แต่ดูดีและเหมาะ การหัดทำ จะต้องจับแต่ง่ายขึ้นไปหายาก และในที่สุดให้สิ่งที่ทำขึ้นดีแล้วนั้นเป็นของใช้ได้ด้วย
๖ วิชาเพาะปลูก *	หัดให้สังเกตวิธีของการเพาะปลูกที่ใช้กันอยู่แล้ว ให้รู้เหตุผล	สอนวิธีเพาะปลูกที่ใช้กันในท้องที่ ให้ได้ความรู้เรื่องดินชนิดต่างๆ การทดน้ำเข้า

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	ขอบเขตที่ต้องสอน
	จำเป็นจึงใช้วิธีเช่นนั้น, แล้วสั่งเกตเทียบเสียงกับวิชาอื่นๆ ต่อไป เพื่อให้เกิดความรู้และความคิดที่จะแสวงหาความเจริญในทางเพาะปลูกยิ่งขึ้นเป็นลำดับ	ไขน้ำออก การไถ การหว่าน พันธุ์ที่ดี เครื่องมือ ปุ๋ย การเลี้ยงหนอนไหม ตัวครั่ง การผสม และเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ที่เกี่ยวด้วยการเพาะปลูก สอนวิชาเพาะปลูกประกอบกันไป พอให้เข้าใจเหตุผลที่ง่ายๆ และแสดงทางวิธีที่จะแก้ไขการเพาะปลูกในท้องที่ให้ดีขึ้นทุกประการ โดยอาศัยเทียบเสียงกับวิชาการเพาะปลูกในท้องที่อื่นๆ
๗ วิชาค้าขาย *	ผู้ที่จะได้กระทำการค้าขายต่อไป ให้มีความรู้ชั้นเบื้องต้นของการงานอันนั้น ทั้งให้	สอนการซื้อ การขาย การแบงก์ การเงิน และราคาตลาด การส่งสินค้า การอินชูรันซ์ วิธีทำบัญชี

วิชา	ความมุ่งหมาย ในการที่ให้สอนวิชานี้	ภายการที่ต้องสอน
	มีความอ่องแอ่วหวาน รู้จักวิทยาชื่อเสียง วิทยาความเชื่อถือของคนทั้งหลาย เห็นความจำเป็นในการที่จะต้องค้าขาย ให้เจริญด้วยความสามัคคี	การค้าขายอย่างง่ายๆ ฯลฯ วิธีสอน จะต้องอนุโลมตามความเป็นไปของการค้าขายในท้องที่นั้น และฝึกหัดให้เห็นความจำเป็นในการที่จะวิทยาของมองพ่อค้า ดังปรากฏในความมุ่งหมายนั้นด้วย

* ข้อที่ทายดอกาบันทน์ คือ ๕, ๖, ๗, สำหรับให้เลือกสอนแต่อย่างเดียว ผู้ที่จะเรียนประถมต้องควรสอนตามสี่มือ คือ ๕ อนึ่งสำหรับที่ชายทะเล, จะสอนวิชาเพาะสัตว์น้ำแทนวิชาเพาะปลูกก็ได้

การเลือกวิชาสอน เมื่อมีเวลาหลือก็ให้ยกกาปเพิ่มเติมสำหรับวิชาอื่นๆ

(ข) วิชา ที่ไม่บังคับให้ สอน ยอมให้ เลือกสอนได้ ตามสามารถ

๑ วิทยา ความ มุ่ง หมาย คือ จะหัดให้ เด็ก รู้จักสังเกตสิ่ง ที่ เกิดขึ้นเป็น อยู่และแปรไป โดยธรรมดา ให้เกิดความเอาใจ ใส่ใน การที่จะสังเกตดู สิ่งของ และเครื่องใช้ รอบข้าง ตรวจ ดูให้ เข้าใจ วิธีที่ สิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นและเป็นไป เอง หรือที่คน เราตกแต่ง เปลี่ยนแปลงไป ให้ เห็นว่าสิ่ง เหล่านี้ เกี่ยวข้อง แก่ เรา อย่างไร ถ้าหยิบ ถูก ทำ ถูก ก็ย่อม เกิด ประโยชน์ แก่มนุษย์ ถ้ารู้ ไม่ ถึงหยิบผิดทำผิด ก็อาจให้เป็นเหตุ อันตรายได้

วิธี สอนนั้น คือ ให้ เลือก สอน ด้วย สัตว์บ้าง พืช บ้าง วัตถุ บ้าง รวม ไม่ ต่ำ กว่า ๒๐ อย่าง และ สอน ตาม วิธี บท เรียน ด้วย ของ หัดให้ ใช้ ตา สังเกต และ หัด ความ คิดให้ คิด แล้ว ถาม ให้ ตอบ ตาม ความ สังเกต และ ความ คิดให้ เห็นว่า มี ความ รู้ เกิด ขึ้นใหม่ ใน สิ่ง นั้น ๆ

๒ ศิลป

ก. วาด เขียน ความ มุ่ง หมาย คือ จะให้ เกิด ความเอาใจใส่ สังเกตรูป ซึ่ง มี อะไร ผ่าน ตา แล้ว ให้ ชื่อ ว่า เห็น อยู่ เสมอ อย่าให้ ผ่านไป เปล่า ๆ เพื่อ บำรุง ความฉลาด การ วาดเขียน เป็น หนทาง ฝึกหัด ความ สังเกต อย่าง นี้ได้ ดี กับ เป็น

การ ปลูก ความรักงาม และ รักความ สอาด และ ระเบียบ เรียบร้อย ด้วย. ยัง มี ประโยชน์ อื่น คือ อาจแสดง ความนึกคิด เป็นรูปให้ เห็นได้ ด้วย ตา เป็น ต้น ว่า เขียน อย่างให้เขาทำ ของ ตาม ประสงค์ ตนก็ได้ และ ถ่าย สิ่ง ที่ได้ เห็นไว้ เป็นรูปก็ได้.

วิธี สอน คือ เขียน บ้าย ใช้ภู่กัน กับ น้ำ หมึก หรือ สีน้ำ ถ่ายรูปของจริง ต่าง ๆ เช่นใบไม้ เครื่อ เถา เป็น ต้น ที่ ง่าย ๆ หรือ จะใช้ เส้น ดินสอ วาด รูปโครง แห่ง ของจริง ที่ง่าย ๆ เช่น กล่าว มาแล้วก็ได้ ให้ เลือก สอน ทางใดทางหนึ่ง หรือ ทั้ง สอง ทาง.

ข้อ สำคัญ ใน การ สอน วาด เขียน นี้ จะ ต้อง ระวัง ให้ สอาด และ ให้ สังเกต เทียบ รูป ที่เขียน กับ รูป ของจริงนั้น เป็น ข้อใหญ่ มิ ฉะนั้น จะ ไม่ สม ประสงค์ ตาม ความ มุ่ง หมาย ซึ่งได้ ว่าไว้

ข. ขับร้อง ความมุ่งหมายคือจะให้ได้ประโยชน์ทางทำใจให้เบิกบาน เพราะใจ ย่อม เป็นใหญ่ แห่ง กิจการ ทั้ง ปวง ถ้าใจ มัว มนท์ไม่ ผ่องใส จะประกอบ กิจการ อันใด ก็ยาก ที่ จะให้ ดีได้. เหตุ ฉะนั้น การขับร้อง จึงควร ฝึกหัดไว้ ใช้ เป็นเครื่องฟอกล้าง ใจ ให้ สอาด ได้ ดี อย่าง หนึ่ง กับ ฝึกหัดให้ รู้ จัก รัก ความประณีต และไพ เราะ ด้วย

วิธีสอน คือ หัดร้องเพลงเพราะ ๆ ง่าย ๆ ที่พอสอนได้ เช่นเพลง บท ดอกส้รอยเป็นต้น

๓ การทหาร กายบริหาร ความมุ่งหมายชั้นต้นก็คือว่าการเข้าแถวเดินแถว และดัดกายนั้น ย่อมทำให้เส้นเอ็นยืดและเปลี่ยนอิริยาบถจากการที่นั่งทำงานมาก ๆ เพื่อให้ร่างกายบริบูรณ์และเจริญขึ้นตามปรกตินั้นอย่างหนึ่ง ทั้งหวังประโยชน์ให้เป็นการฝึกหัดให้กระทำตามสั่งโดยว่องไว และให้รู้จักกระทำกิจร่วมกันโดยพร้อมเพรียงกัน และรู้จักฟังบังคับกันตามหน้าที่ฉันผู้ใหญ่ผู้น้อยให้ตรงให้จริงด้วย.

วิธีสอน คือ หัดดัดกายตามวิธีในแบบเรียนกายบริหาร

การหัดดัดกายเช่นนี้ สำหรับโรงเรียนมูลควรมีบ่อย ๆ ในระหว่างเวลาเล่าเรียนและหัดได้ในที่เรียนนั้นเอง เพื่อให้เป็นการเปลี่ยนอิริยาบถซึ่งเด็กเล็กๆ ย่อมต้องการมากกว่าเด็กใหญ่ การเปลี่ยนอิริยาบถเช่นนี้เพียงบอกให้ยืน, นั่ง, ยืน, ชูแขนซ้าย, นั่ง, เปิดหนังสือ, ปิดหนังสือ, หยิบปากกา ฯลฯ ให้นักเรียนทำไว ๆ พร้อม ๆ กันสักสองสามนาที แล้วให้เรียนวิชาต่อไป. ความตั้งใจของนักเรียนก็อาจดีขึ้น และลืมความระอิด

หลักสูตร

ระอาในการเรียนที่ได้เรียนมาแล้วจนเหนื่อยนั้นได้ แท้จริงการเพียงที่ว่านี้ควรมีได้ไม่ว่าโรงเรียนไหน ด้วยไม่ต้องการที่อื่นนอกจากห้องที่เรียนอยู่นั่นเอง และที่สุดจะไม่ต้องมีตำหรับตำราก็ได้ เพียงแต่เห็นนักเรียนเหนื่อย ต้องการเปลี่ยนอิริยาบถเมื่อใดก็บอกให้ทำพร้อม ๆ กัน ให้เป็นการปลุกใจและเปลี่ยนอิริยาบถเมื่อนั้น

หมายเหตุ การสอบไล่ ในส่วนวิชาที่บังคับจะสอบให้คะแนนเรียงตัว แต่ส่วนวิชาที่ไม่บังคับ จะสอบให้คะแนนเทียบเปอร์เซ็นต์รวมทั้งชั้น

อัตราเวลาเรียนชั้นมัธยมศึกษา

กำหนดไว้พอให้เป็นทาง สำหรับให้ผู้จัดนั้น

สั้นยาวได้โดยอนุญาตของเจ้าพนักงานตรวจ

วิชา	จำนวนชั่วโมงที่ต้องเรียนในรอบวิกหนึ่ง		
	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓
ภาษาไทย	๑๒.๔๕	๑๒.๔๕	๑๒.๔๕
เลข	๗.๑๕	๗.๑๕	๗.๑๕
การรักษาตัว	๒.๐๐	๒.๐๐	๒.๐๐
ธรรมะ	๒.๐๐	๒.๐๐	๒.๐๐
การฝีมือ	(๑)	(๑)	(๑)
วิชาเตาะปลูก		(๑)	(๒)
วิชาค้าขาย		(๑)	(๒)
รวมเวลา	๒๕.๐๐	๒๕.๐๐	๒๕.๐๐ หรือ ๒๖.๐๐

สวดคำนมัสการ สรรเสริญพระบารมี เล็กเชอร์ และ วิชาอื่น ๆ ที่ไม่ได้บังคับให้สอน ใช้เวลานอกอัตรา